

Regelen betreffende het accountantswezen
(Wet op de Registeraccountants)

MEMORIE VAN ANTWOORD
(Ingezonder. 19 januari 1961)

Nr. 5

(De vroegere stukken zijn gedrukt in de zittingen 1959 en 1959—1960)

ALGEMEEN

I. Inleiding

Met voldoening hebben de ondergetekenden er kennis van genomen, dat vele leden de in de memorie van toelichting uitgesproken woorden van waardering voor het belangrijke werk van de Commissie-Van der Grinten onderschrijven.

Samenstelling van de Commissie-Van der Grinten

Naar aanleiding van hetgeen door „sommige leden” en „vele andere leden” wordt betoogd, mogen de ondergetekenden het volgende opmerken.

Bij de samenstelling van de Commissie-Van der Grinten is uitgegaan van de gedachte, dat de bestaande organisaties op het gebied van het accountantsberoep daarin niet als zodanig vertegenwoordigd moesten zijn. De leden-accountants der commissie zijn dan ook niet als representanten van hun verenigingen, doch uitsluitend à titre personnel aangezocht. De ondergetekenden willen uiteraard niet ontkennen, dat bij het samenstellen van commissies ook een afwijkende gedragslijn kan worden gevolgd.

De Commissie-Van der Grinten moet worden gezien niet als een werkgroep van belanghebbenden, doch als een studiecommissie, samengesteld uit deskundigen, gekozen uit hoofde van hun kennis en ervaring op het gebied van onderscheidenlijk de uitoefening van het vrije accountantsberoep, de vervulling van accountantstaken in overheidsdienst, de opleiding tot accountant, het bedrijfsleven (in zijn hoedanigheid van afnemer van accountantsdiensten) en de wetgeving. Van de veertien leden der commissie was slechts een drietal personen — waaronder één ambtenaar — lid van de „oudste hier te lande bestaande accountantsorganisatie”. Dat bij de samenstelling van de commissie niet in de laatste plaats een beroep werd gedaan op enkele hoog gekwalificeerde accountants, ligt, gelet op het vereiste hoge niveau van haar deskundigheid, alszins voor de hand. Bij die samenstelling is er naar de mening van de ondergetekenden in voldoende mate rekening mee gehouden, dat de commissie bij haar arbeid mede ruime aandacht zou hebben te besteden aan de behoefte aan een wettelijke regeling voor accountants, die hun diensten in het bijzonder aan kleinere ondernemingen verlenen. Dit moge o.m. blijken uit het feit, dat de twee uit het bedrijfsleven afkomstige leden gekozen werden uit de kringen van het middelgrote, onderscheidenlijk het kleinbedrijf.

Gelet op het vorenstaande kan, naar het de ondergetekenden voorkomt, niet met recht worden beweerd, dat de commissie eenzijdig zou zijn samengesteld, en derhalve evenmin, dat het werk der commissie het stempel van zodanige samenstelling zou dragen. Dat de — door de Regering overgenomen — aanbevelingen der commissie zich beperken tot een regeling voor de hoogste groep accountants, berust op de in haar rapport aangevoerde zakelijk gefundeerde overwegingen.

Overleg, gevoerd door en met de Commissie-Van der Grinten

Naar de mening der ondergetekenden kan de door „enkele leden” gestelde vraag, of met de vele bestaande accountantsverenigingen bij de voorbereiding van het advies voldoende

overleg is gepleegd, in bevestigende zin worden beantwoord. De commissie heeft alle betrokken organisaties in de gelegenheid gesteld zowel schriftelijk als mondeling te worden gehoord — van welke gelegenheid vrijwel al deze organisaties gebruik hebben gemaakt. Het komt de ondergetekenden nuttig voor te vermelden, dat de door de commissie aanbevolen opzet, t.w. een regeling, waarbij formele waarborgen uitsluitend op hoog niveau worden geschapen, afgezien van de teneur der overgangsbepalingen — waarop de „hearings” echter eveneens betrekking hadden — overeenstemt met de gedachten, die door de overgrote meerderheid der gehoorde organisaties in het kader van die „hearings” tot uitdrukking zijn gebracht.

De bedenkingen, geuit door de enige instelling van hoger onderwijs, die met de voorstellen der Commissie-Van der Grinten niet heeft ingestemd, t.w. de Rijksuniversiteit te Groningen, betreffen geenszins de beperking van de voorgestelde regeling tot de accountants van de hoogste groep. Het voornaamste bezwaar van genoemde universiteit richt zich tegen het samenbrengen van academisch en niet-academisch gevormde accountants in één lichaam en tevens tegen het kwalificeren van het accountantsexamen, in de instelling waarvan dit wetsontwerp voorziet, als gelijkwaardig aan het academische accountantsexamen, een en ander op grond van de overweging, dat de twee betrokken opleidingen naar hun aard niet gelijkwaardig kunnen zijn. De ondergetekenden mogen er in dit verband op wijzen, dat het wetsontwerp uitgaat van de gedachte, dat de academische opleiding bij lange na niet kan voorzien in de behoefte aan nieuwe accountants en dat in verband daarmee naast het academische accountantsexamen een ander, met medewerking van het beroepslichaam te houden, officieel examen moet worden ingesteld, waarvan het niveau niet, althans niet op relevante wijze, van dat van het academische accountantsexamen zal mogen afwijken. Naar de mening van de ondergetekenden is het noodzakelijk dit gelijkwaardigheidsbeginsel als uitgangspunt te aanvaarden, in welk geval ook voor het bezwaar tegen het samenbrengen van de twee categorieën accountants in één beroepslichaam geen ruimte overblijft. Opgemerkt zij, dat bedenkingen van de hierboven weergegeven strekking door geen der andere hoger-onderwijsinrichtingen zijn geopperd.

De noodzaak van formele waarborgen voor de juiste uitoefening van het accountantsberoep

Naar aanleiding van de — met name „van meer dan één zijde” en door „sommige leden” — uitgesproken twijfel, of een wettelijke regeling van het accountantsberoep noodzakelijk moet worden geacht, mogen de ondergetekenden allereerst in herinnering brengen, dat zij het vraagstuk van de behoefte aan zodanige regeling reeds in de memorie van toelichting aan een beschouwing hebben onderworpen. Zij hebben in die memorie gewezen zowel op de belangrijke plaats, die het accountantsberoep in het maatschappelijke verkeer in de loop van deze eeuw heeft verworven, als op het onbevredigende van de huidige toestand, waarbij een ieder, ongeacht zijn bekwaamheid en betrouwbaarheid, zich accountant mag noemen en een mogelijkheid tot een onderscheidende aanduiding, anders dan door vermelding van het lidmaatschap van een der talrijke bestaande verenigingen, ontbreekt. In andere landen — w.o. de ons omringende landen van West-Europa — heeft de ontwikkeling op het gebied van het accountantswezen reeds aanleiding gegeven tot een ingrijpen door de wetgever. Het staat naar de mening van de ondergetekenden vast, dat de achterstand, die op dit stuk in Nederland is ontstaan, te eniger tijd zal moeten worden ingehaald, doch overeenkomstig de in de memorie van toelichting uitgesproken gedachte valt het te vrezen, dat, naar gelang de ontwikkeling voortschrijdt, het tot stand brengen van een wettelijke regeling een steeds gecompliceerder opgave zal worden.

In meergenoemde memorie hebben de ondergetekenden, in het voetspoor van de Commissie-Van der Grinten, aan de hand van een analyse van de functies van de accountant en een beschouwing omtrent de positie van de verschillende catego-

rieën van belanghebbenden ten opzichte van de accountant, uiteengezet, waarom naar hun mening een wettelijke regeling van het accountantsberoep in de eerste plaats bevorderlijk zal dienen te zijn voor een goede vervulling van zijn controlerende functie. Zij hebben er in dit verband op gewezen, dat de behoefte aan formele waarborgen in de gevallen, waarin het gaat om een zelfstandige controle der verantwoording in het belang van het openbaar verkeer (kapitaal- en geldmarkt) of van de overheid, in principe groter is dan in de gevallen, waarin het opdrachten ten behoeve van de leiding van de onderneming betreft, en voorts dat bij kleinere ondernemingen de mogelijkheid van een doelmatige administratieve controle doorgaans slechts gering is. Anderzijds hebben de ondergetekenden erkend, dat wellicht juist de leiders van kleinere ondernemingen minder goed in staat zijn tot kritisch oordelen over accountants-hulp, die zij zich — zij het grotendeels voor andere dan controlerende taken — plegen te assumeren, en dat uit dien hoofde een wettelijke regeling, welke zich mede zou uitstrekken tot de beoefenaren van het accountantsberoep, die uitsluitend de kleinere ondernemingen plegen te bedienen, ware zij reeds te verwezenlijken, zeker aanbeveling zou hebben verdiend.

De ondergetekenden hebben dan ook volledig begrip voor de op verschillende plaatsen in het voorlopig verslag in verschillende bewoordingen naar voren gekomen vragen. 1° of de thans voorgestelde regeling, nu zij zich beperkt tot het stellen van formele waarborgen ten aanzien van de „hoog gekwalificeerde” accountants, wier werkzaamheden in de eerste plaats de controlerende functie omvatten, op zich zelf reeds in een reële behoefte voorziet, en 2° of het ontbreken van een regeling voor de „lagere” accountants geen nadelen oplevert, waartegen de voordelen van de voorgestelde voorzieningen niet opwegen.

Naar de overtuiging der ondergetekenden luidt het antwoord op de eerste vraag bevestigend. De ondergetekenden zien hierbij niet over het hoofd, dat het „grote” bedrijfsleven het type accountants, dat het nodig heeft, ook thans meestal wel weet te vinden, zoals door de „vele leden”, op blz. 2 van het voorlopig verslag aan het woord, terecht wordt gesteld. Als vaststaand aan te nemen, dat zulks steeds het geval is, zou naar de mening van de ondergetekenden echter lichtvaardig zijn en bepaaldelijk te ver gaan. Voorts kan huns inziens, gelet op de belangrijke rol, die de accountant in het economische leven allengs is gaan vervullen, bezwaarlijk worden ontkend, dat het accountantswezen zich heeft ontwikkeld tot een zaak, waarbij het openbaar belang ten nauwste betrokken is. Het ligt dan ook alleszins voor de hand, dat datgene, wat, voortvloeiend uit een streven van de beroepsnoten zelf om tot een zekere ordening tot verheffing van hun beroep te komen, in de praktijk is ontstaan, op publiekrechtelijke basis in het algemeen belang wordt geconsolideerd. Het invoeren van een onderscheidende titel, waaraan formele waarborgen van geschiktheid verbonden zijn, opent daarbij de mogelijkheid in wettelijke bepalingen, waarbij voor bepaalde doeleinden een door een hoog gekwalificeerde accountant in te stellen controle wordt voorgeschreven, een officiële benaming te bezigen ter aanduiding van de categorie accountants, die voor het vervullen van deze taak in aanmerking komen. Het komt de ondergetekenden voor, dat het lidmaatschap van een der naar het algemene inzicht „hoogst geklasseerde” vrije beroepsorganisaties geen uitputtend criterium ware. Zij gaan er immers juist van uit, dat er ook buiten deze organisaties accountants zijn, die ofschoon zij bij een andere organisatie aangesloten dan wel „ongeorganiseerd” zijn, uit hoofde van hun deskundigheid en betrouwbaarheid tot de hoogste categorie kunnen worden gerekend. De ontworpen overgangsregeling voorziet in de mogelijkheid ook dezen tot het accountantsregister toe te laten. Naar de mening van de ondergetekenden is het tot stand brengen van een wettelijke regeling als in het onderhavige wetsontwerp vervat reeds door vorenstaande overwegingen voldoende gerechtvaardigd.

Het komt de ondergetekenden raadzaam voor, alvorens de tweede hierboven aan de orde gestelde vraag te beant-

woorden, nog een ogenblik stil te staan bij de motieven, op grond waarvan zij thans van het voorstellen van een regeling voor andere groepen accountants hebben afgezien. In de memorie van toelichting hebben zij niet alleen de *wenselijkheid*, doch ook de *mogelijkheid* nagegaan de ontworpen regeling aan te vullen met een regeling: a) voor een tweede categorie accountants, waarbij met betrekking tot de geschiktheid tot uitoefening van de controlerende functie formele waarborgen op een lager niveau zouden gelden, en b) voor degenen, die — evenals de onder a) bedoelde personen in hoofdzaak ten behoeve van de kleinere ondernemingen — optreden als deskundigen op administratief (en fiscaal) gebied.

Ad a). Ofschoon de ondergetekenden voorshands geneigd zijn met de op blz. 4 van het voorlopig verslag aan het woord zijnde „sommige andere leden” aan te nemen, dat het trekken van een scheidingslijn tussen twee niveaus controlewerk moeilijk, zo niet principieel onmogelijk, is en huns inziens ook de doelmatigheid van een zelfstandige administratieve controle bij de kleinere ondernemingen geenszins vaststaat, hebben zij zich reeds in de memorie van toelichting bereid verklaard zodanige aanvullende regeling opnieuw in overweging te nemen, wanneer eenmaal, aan de hand van bruikbare voorstellen of suggesties in deze zin, mocht blijken, dat een redelijke mogelijkheid tot doeltreffende voorzieningen op dit gebied bestaat. Voorshands achten zij zodanige mogelijkheid niet aanwezig.

Ad b.) Zoals onder meer uit de voorafgaande beschouwingen reeds heeft mogen blijken, erkennen de ondergetekenden — met de „vele leden” en de „vele weer andere leden”, die onderscheidenlijk op blz. 2 en blz. 4—5 van het voorlopig verslag aan het woord zijn — het belang, dat het bedrijfsleven bij een regeling, als hier bedoeld, zou hebben. De moeilijkheid is hier echter, dat de behoeften op het betrokken gebied sterk uiteenlopen en dat duidelijke normen voor de beroepsuitoefening in de bestaande praktijk nog niet tot ontwikkeling zijn gekomen. Het is de ondergetekenden bekend, dat pogingen, in de kringen der beroepsgenoten zelf ondernomen om tot een zekere samenbundeling en tot een ordening van inzichten op dit terrein te geraken, niet tot het nagestreefde resultaat hebben geleid. Uitgaande van de gedachte, dat een wettelijke regeling geen ontwikkeling zou mogen forceren, doch zich zoveel mogelijk zou dienen aan te sluiten bij hetgeen in het maatschappelijk verkeer is gegroeid, zijn de ondergetekenden dan ook tot de conclusie gekomen, dat de situatie voor een wettelijk ingrijpen met betrekking tot de hierbedoelde categorie van deskundigen thans nog niet rijp is.

Al bij al achten de ondergetekenden uitsluitend een regeling met een beperkte opzet — als in het onderhavige wetsontwerp is vervat — voor onmiddellijke verwezenlijking vatbaar. Aangezien huns inziens op de hoger aangegeven gronden ook een regeling van een aldus beperkte strekking op zich zelf al in een reële behoefte zal voorzien, terwijl anderszits omtrent het tijdstip, waarop een regeling voor andere groepen accountants tot stand zou kunnen komen, thans nog niets met zekerheid valt te zeggen, zou het naar hun mening niet raadzaam zijn, daarop met het tot stand brengen van de thans voorgestelde regeling te wachten. Met voldoening stellen de ondergetekenden vast, dat zowel de „sommige andere leden” als de „vele weer andere leden” op blz. 4—5 van het voorlopig verslag aan het woord, ofschoon hun zienswijzen aangaande de wenselijkheid van een toekomstige regeling voor een tweede groep uiteenlopen, de reeds in de memorie van toelichting gegeven beschouwingen, leidende tot het standpunt, dat de thans voorgestelde voorzieningen onafhankelijk van het vraagstuk van zodanige verdere regeling hun beslag dienen te krijgen, uitdrukkelijk hebben onderschreven.

De vrees, dat het treffen van een regeling, welke niet het gehele gebied van het accountantswezen bestrijkt, de belangen van hen, die niet van deze regeling zullen kunnen profiteren, wezenlijk zal schaden — hetgeen ook aan de verdiensten van die regeling afbreuk zou doen —, lijkt de ondergetekenden niet gefundeerd.

In de eerste plaats mogen zij in dit verband opmerken, dat de voorgestelde regeling, indien zij tot stand komt, zal moeten worden gezien als een belangrijke (eerste) stap, die bevorderlijk zal kunnen zijn voor een versnelde ontwikkeling, welke het mogelijk zal maken op een vroeger tijdstip dan anders het geval ware een wettelijke regeling voor een of meer andere groepen accountants in het leven te roepen. Daarmede zal de thans ontworpen regeling mede, zij het indirect, de belangen van laatstbedoelde accountants en van het daarbij betrokken deel van het bedrijfsleven hebben gediend. Te dezer plaatse moge eraan worden herinnerd, dat niet slechts de V.A.G.A. en het N.I.V.A., doch ook de meeste overige accountantsverenigingen zich hebben uitgesproken ten gunste van een regeling voor één categorie en — voor wat de toekomst betreft — op hoog niveau. In de conceptie van het merendeel der laatstbedoelde verenigingen zou echter de overgangsregeling zodanig dienen te worden opgezet, dat in beginsel ook hun leden en bloc toegang tot het nieuwe beroepslichaam zouden verkrijgen. Ofschoon deze conceptie geenszins die van het wetsontwerp is, valt het te begrijpen, dat zolang over het lot van dit ontwerp niet is beslist, in de kring van menige accountantsorganisatie een zekere terughoudendheid wordt betracht ten aanzien van het medewerken aan initiatieven, erop gericht tot een duidelijker afbakening van een „tweede categorie” te komen. Daarentegen lijkt het verre van onwaarschijnlijk, dat, nadat eenmaal door toepassing van de in de onderhavige wet vervatte overgangsregeling zal zijn beslist wie van de huidige beoefenaren van het accountantsberoep wel en wie van hen niet tot de eerste categorie behoren, bepaalde thans nog bestaande ongewissheden en spanningen zullen zijn weggenomen en daarmede een gunstiger klimaat zal zijn geschapen voor een doeltreffende coördinatie bij hen, die buiten deze categorie zijn gebleven. Dit laatste achten de ondergetekenden een noodzakelijke voorwaarde om het voorstellen van een verdere wettelijke regeling — die toch, zoals eerder gezegd, zal moeten aansluiten bij hetgeen zich in het maatschappelijke verkeer zal hebben afgetekend — te kunnen overwegen.

Naar de mening van de ondergetekenden is de verwachting geenszins gewettigd, dat door het tot stand komen van een wettelijke regeling voor een deel der accountants voor de anderen een uitzonderingspositie zou worden geschapen met alle gevolgen van dien — zoals door de op blz. 2 van het voorlopig verslag aan het woord zijnde „vele leden” wordt gesteld. De merites van de onderhavige regeling mogen toch stellig niet worden beoordeeld in het licht van commentaren — als waarop door die leden wordt gedoeld —, waarin, ten onrechte, de indruk wordt gewekt, dat het om een regeling van het accountantsberoep in zijn geheel gaat en dat door die regeling derhalve in de kring der accountants „de bokken van de schapen zouden worden gescheiden”. Zowel in het rapport van de commissie-Van der Grinten als in het ingediende wetsontwerp met de daarbij behorende memorie van toelichting komen de beperkte doelstellingen van de voorgestelde regeling overduidelijk tot uitdrukking. Het ontwerp reserveert een onderscheidene titel aan een groep gekwalificeerde deskundigen, wier activiteit wordt gekenmerkt door het vervullen van een bijzondere functie — waarbij het met name gaat om de van de leiding van de onderneming onafhankelijke controle ten behoeve van de kapitaal- en geldmarkt en de overheid. De titel registeraccountant zal formele waarborgen bieden voor een voor dat specialisme toereikende graad van deskundigheid en betrouwbaarheid. Ten aanzien van anderen dan registeraccountants zullen — ofschoon de voorgestelde regeling hun de toegang tot het hierboven aangeduide gebied niet ontzegt — zodanige waarborgen inderdaad niet bestaan, doch in het gekozen stelsel ligt in geen enkel opzicht de suggestie besloten, dat degenen, die voor inschrijving in het register niet in aanmerking komen, deswege moeten worden geacht tekort te schieten ten aanzien van de eisen van een behoorlijke uitoefening van hun beroep buiten het zoëven bedoelde speciale gebied. Dat dit wetsontwerp niet voorziet in een bescherming van de accountantstitel als zodanig — gelijk door „verscheidene leden” op blz. 3 van het voorlopig verslag wenselijk wordt

geacht —, doch slechts de onderscheidende titel register-accountant creëert, past volkomen bij de hier ontwikkelde gedachte. De ondergetekenden achten het onder deze omstandigheden onwaarschijnlijk, dat voor velen onder degenen, die tot dusverre gebruik maakten van de diensten van andere dan hoog gekwalificeerde accountants, aanleiding zal bestaan zich voortaan tot een registeraccountant te wenden. In dit verband dient mede in aanmerking te worden genomen, dat, zoals door de hoger bedoelde „vele leden” terecht is opgemerkt, in het bijzonder de middelgrote en kleine ondernemingen zich niet gemakkelijk de hulp van hoog gekwalificeerde accountants kunnen veroorloven, terwijl het daarenboven niet te verwachten is, dat men licht geneigd zal zijn de bestaande relatie met een accountant, door wie men thans tot zijn tevredenheid wordt bediend, te verbreken.

De ondergetekenden stemmen in met de „van meer dan één zijde” gemaakte opmerking, vermeld op blz. 4, eerste kolom, van het voorlopig verslag, dat de daaraan voorafgaande beschouwingen van „sommige leden” in meer dan één opzicht een vertekend beeld van de werkelijkheid geven. Zij onderschrijven echter gaarne de aan het slot van die beschouwingen geponcerde stelling, dat ook dat deel van het bedrijfsleven, dat op de hulp van andere dan hoog gekwalificeerde accountants aangewezen is, recht heeft op een goed functionerend en geordend accountantsapparaat. Met de „vele weer andere leden”, op blz. 4—5 aan het woord, gaan zij uit van de gedachte, dat men de behoefte aan een regeling uit de aard der zaak niet alleen aan de zijde van hen, die de dienstverlening aanbieden, doch ook aan de zijde van hen, die de dienstverlening vragen, moet zoeken. De wenselijkheid van een regeling ook voor andere dan hoog gekwalificeerde accountants, tevens in het belang van het bedrijfsleven, hebben zij, zowel in de memorie van toelichting als hierboven, reeds erkend. Anderzijds zijn zij, mede in het licht van de hoger vermelde overwegingen, van mening, dat het niet tot stand komen van bedoelde regeling gelijktijdig met een regeling voor de hoogste groep — en zulks wegens de onmogelijkheid zodanige regeling reeds thans te treffen — geenszins betekent, dat de bestaande situatie een wijziging ten nadele van de kleinere ondernemers zal ondergaan.

Concluderende, mogen de ondergetekenden de mening uitspreken, dat het vooralsnog onvervuld blijven van bepaalde desiderata niet kan worden aangemerkt als een *bezwaar* tegen datgene, waarin het onderhavige wetsontwerp wél voorziet.

Naar aanleiding van de desbetreffende opmerking der „enkele leden”, op blz. 5 van het voorlopig verslag aan het woord — welke leden overigens hun instemming met de totstandkoming van een wet, als in het onderhavige ontwerp vervat, hebben betuigd —, mogen de ondergetekenden er nog op wijzen, dat de zienswijze, dat de adviserende functie van de accountant in het stelsel der voorgestelde regeling niet tot haar recht zou komen, voor zover het de registeraccountant betreft, onjuist is. Ofschoon in de beschouwingen, welke aan de opzet van dit wetsontwerp ten grondslag liggen, de behoefte aan formele waarborgen voor een behoorlijke uitoefening van de controlerende functie inderdaad vooropstaat, is de vrees, dat de ontworpen regeling niet tevens zodanige waarborgen voor een voldoende deskundigheid op adviserend gebied zou bevatten, niet gewettigd, aangezien de academische — of daaraan gelijkwaardige niet-academische — opleiding, welke voor inschrijving in het register wordt verlangd, in al die vakkennis voorziet, welke de betrokkene in staat moet stellen zich van zijn adviserende, even goed als van zijn controlerende, taken met de in het maatschappelijk verkeer ver-eiste bekwaamheid te kwijten.

Naar aanleiding van de desbetreffende suggesties der „vele leden” en der „verscheidene leden”, onderscheidenlijk op blz. 2 en op blz. 3 van het voorlopig verslag aan het woord, mogen de ondergetekenden opmerken, dat het vraagstuk van een eventuele wettelijke regeling voor het beroep van belastingconsulent behoort tot de competentie van de Minister van Financiën. Nu het onderhavige wetsontwerp geen regeling bevat voor „lagere” groepen accountants, wier werkgebied

mede het fiscale terrein omvat, terwijl anderzijds het beroep van accountant en dat van belastingconsulent op hoger niveau in de regel gescheiden worden uitgeoefend, lijkt het hun onnodig op dat vraagstuk in te gaan.

De zoëven bedoelde „vele leden” stellen, dat het in 1939 ingediende wetsontwerp zou zijn ingetrokken, o.m. wegens de in de Tweede Kamer indertijd naar voren gebrachte bezwaren tegen het partiële karakter van de daarin vervatte regeling, en vragen zich af, welke omstandigheden zijn veranderd, dat thans opnieuw een gedeeltelijke regeling wordt voorgesteld. Ook de „sommige leden”, op blz. 3 van het voorlopig verslag aan het woord, staan bij het wetsontwerp van 1939 stil; zij achten het onbegrijpelijk, dat wederom gepoogd wordt, de Kamer een constructie op te dringen, welke deze vergadering reeds twintig jaar geleden als onbevredigend bestempelde. Deze opmerking komt de ondergetekenden ongegrond voor, aangezien het indertijd niet tot een beslissende uitspraak van de Tweede Kamer is gekomen; de behandeling van het wetsontwerp is ten gevolge van het uitbreken van de oorlog voortijdig afgebroken. Wel heeft na de oorlog de in 1939 in de Kamer geuite kritiek, te zamen met de door de oorlog veroorzaakte stilstand in de behandeling, de Regering aanleiding gegeven, zich over de verdere gedragslijn te beraden. Dit beraad heeft geleid tot het inwinnen van het advies van de Commissie-Van der Grinten, waarna ten slotte in 1959 het onderhavige wetsontwerp onder intrekking van het vorige bij de Tweede Kamer is ingediend. Dat dit ontwerp in een aantal hoofdtrekken met het ontwerp van 1939 overeenstemt, is niet een gevolg van zich inmiddels gewijzigd hebbende omstandigheden — zoals de hierboven weergegeven opmerking der „vele leden” vragenderwijs suggereert —, doch een uitvloeisel van de op de betrokken punten gelijk gebleven inzichten van de Regering.

De ondergetekenden kunnen zich niet verenigen met het betoog der „vele leden” op blz. 2, dat het intitulé „Regelen betreffende het accountantswezen” zich slecht zou verdragen met het „partiële” karakter der voorgestelde regeling. Wel zou zulks het geval zijn, indien het intitulé b.v. had geluid: „Regeling van het accountantswezen”. De gekozen formulering impliceert naar de mening van de ondergetekenden daarentegen niet meer dan dat het ontwerp een aantal regelen bevat, die op het accountantswezen betrekking hebben.

II. De voornaamste voorzieningen der ontworpen regeling

a. De instelling van een publiekrechtelijk lichaam. De ondergetekenden hebben in de parlementaire geschiedenis van de totstandkoming van het huidige hoofdstuk V der Grondwet geen argumenten kunnen vinden, welke zouden nopen tot de door „vele leden” en „verscheidene leden” kennelijk beoogde restrictieve opvatting, dat een publiekrechtelijk lichaam, ofschoon het uitsluitend beoefenaren van een bepaald beroep omvat en voor hen is in het leven geroepen, nochtans niet tot de „openbare lichamen voor beroep en bedrijf”, in de zin van de artikelen 159—161 der Grondwet, kan worden gerekend, indien niet alle beoefenaren van het betrokken beroep van rechtswege onder dat lichaam vallen. Het komt hun dan ook voor, dat de instelling van een publiekrechtelijk beroepslichaam, waarin het onderhavige wetsontwerp voorziet, wel degelijk kan en moet worden gebaseerd op hoofdstuk V — en niet op hoofdstuk VI (artikel 162) — der Grondwet.

Naar aanleiding van de op de naam van het publiekrechtelijk lichaam betrekking hebbende opmerkingen van „een aantal leden” en „andere leden” mogen de ondergetekenden erop wijzen, dat de in de memorie van toelichting ten gunste van de gekozen naam „Nederlands Instituut van Register-accountants” aangevoerde argumenten huns inziens zwaarder wegen dan de uit taalkundig oogpunt daaraan verbonden bezwaren, waarvan het bestaan door de ondergetekenden wel wordt erkend. Het gebruik van de term „Orde” op vele plaatsen in de wetstekst is naar de mening van de ondergetekenden geen inconsequentie, aangezien het daarbij niet gaat om een afkorting van bedoelde naam, doch om een korte

en suggestieve begripmatige aanduiding van de ingestelde organisatie.

b. De waarborgen voor een juiste taakvervulling door het publierechtelijk lichaam. De ervaringen uit de praktijk van de grootste accountantsvereniging hier te lande wettigen de verwachting, dat de opkomst ter ledenvergadering geen omvang zal hebben, die, zoals door „verscheidene leden” wordt gevreesd, aan vruchtdragende discussies en beslissingen in de weg zou staan. Naar de mening van de ondergetekenden verdient het geen aanbeveling, de ledenvergadering, door invoering van een nieuw orgaan tussen haar en het bestuur, ten aanzien van een aantal van de voornaamste taken uit te schakelen. Huns inziens moet het veeleer als een voordeel van het in het wetsontwerp gekozen systeem worden beschouwd, dat dit aan alle stemgerechtigde leden met een reële belangstelling voor de zaken, waarbij de Orde betrokken is, de gelegenheid biedt aan haar besluitvorming deel te nemen.

Naar aanleiding van de „van meer dan één zijde” gestelde vragen mogen de ondergetekenden het volgende mededelen.

Het ministeriële toezicht, waartoe het wetsontwerp de mogelijkheid opent, beperkt zich tot preventief toezicht op sommige verordeningen van de Orde. Bij het concipiëren van het wetsontwerp 5363 is ervan uitgegaan, dat de besluiten, houdende goedkeuring of houdende weigering van goedkeuring van besluiten van algemene strekking, zelf ook van algemene strekking zijn. De algemene opvatting is immers, dat dergelijke goedkeuringsbesluiten het sluitstuk zijn voor het perfect worden van de besluiten, waarbij de verordeningen worden vastgesteld. Gezien het feit, dat het wetsontwerp 5363 zich beperkt tot een beroepsregeling voor beschikkingen, waaronder in de zin van het ontwerp niet vallen besluiten van algemene strekking, vallen ook de ministeriële besluiten, waartoe de goedkeuringsregeling ingevolge het wetsontwerp 5519 aanleiding zal geven, niet onder de werkingssfeer van het ontwerp 5363.

Ook overigens bestaat er geen aanleiding de Wet op de Registeraccountants te plaatsen op de lijst „vermeldende de reeds bestaande wettelijke bepalingen”, behorende bij het wetsontwerp 5363, indien de genoemde wet eerder tot stand zal zijn gekomen dan de Wet beroep administratieve beschikkingen. Koninklijke besluiten tot schorsing, tot vernietiging of tot weigering van vernietiging van besluiten van algemene strekking vallen buiten de werkingssfeer van het wetsontwerp 5363 op grond van dezelfde motivering als boven is gegeven ten aanzien van ministeriële besluiten betreffende verordeningen. De Koninklijke besluiten tot schorsing, tot vernietiging of tot weigering van vernietiging van andere besluiten van de Orde (beschikkingen) komen evenmin in aanmerking voor een beroep ingevolge de Wet beroep administratieve beschikkingen, wanneer deze wet het *Staatsblad* heeft bereikt. De Koninklijke besluiten tot schorsing of tot weigering van vernietiging zijn uitgezonderd van de werkingssfeer van het wetsontwerp 5363 ingevolge artikel 5, onder *b* en *c*, van dat ontwerp. De Koninklijke besluiten tot vernietiging van beschikkingen zijn in het wetsontwerp 5363 niet met name uitgezonderd. Hierop zal ingevolge artikel 15, vierde lid, van het wetsontwerp 5378 steeds de Raad van State moeten worden gehoord. Bij het opstellen van het wetsontwerp 5363 is ervan uitgegaan, dat de nieuwe wet op de Raad van State (wetsontwerp 5378) gelijktijdig met of vóór de Wet beroep administratieve beschikkingen het *Staatsblad* zal bereiken. De uitzondering in artikel 5, onder *a*, van het wetsontwerp 5363 heeft dientengevolge mede betrekking op Koninklijke besluiten tot vernietiging.

c. De opleiding en de examens. „Enkele leden” hebben betwijfeld, of het juist ware, de omvang van het in artikel 71 bedoelde accountantsexamen geheel bij algemene maatregel van bestuur te doen vaststellen. Het komt de ondergetekenden voor, dat vaststelling bij algemene maatregel van bestuur de voorkeur verdient boven een regeling bij de wet, zowel vanwege de technische aard der betrokken materie als met

het oog op de mogelijkheid in de toekomst, zo zulks nodig mocht blijken, de regeling op eenvoudiger wijze aan te passen aan zich wijzigende eisen der praktijk. Het gekozen systeem stemt overeen met dat, hetwelk in artikel 130 der hogeroponderwijswet en in artikel 24 van de Wet op het wetenschappelijk onderwijs is gekozen ten aanzien van de omvang van de academische examens.

Naar aanleiding van de door „vele leden” uitgesproken wens nadere inlichtingen omtrent het in artikel 71 bedoelde examen te ontvangen mogen de ondergetekenden erop wijzen, dat het ontwerp zowel blijkens de opzet van bepalingen als artikel 58 — waar het academische accountantsexamen en het examen ex artikel 71 op voet van gelijkheid naast elkaar worden genoemd — als blijkens de uiteenzettingen, die de memorie van toelichting dienaangaande geeft, uitgaat van de gedachte, dat het laatstgenoemde examen gelijkwaardig aan het academische examen zal dienen te zijn. Een beeld van de beoogde omvang wordt ook verschaft door het als bijlage bij het rapport van de Commissie-Van der Grinten behorende ontwerp voor een algemene maatregel van bestuur, met de strekking van welk ontwerp de ondergetekenden zich kunnen verenigen.

Naar de mening van de ondergetekenden zou het in de wet nader vastleggen van bij de vaststelling te hanteren criteria — zulks overeenkomstig de daartoe door „enkele leden” gedane suggestie — mede in het licht van vorenstaande uiteenzettingen beter achterwege kunnen blijven.

De ondergetekenden onderschrijven de gedachte van de „vele leden”, dat voor toelating tot het afleggen van het examen o.a. het bezit van een eindexamen middelbaar of voorbereidend hoger onderwijs of daarmee gelijk te stellen opleiding moet worden voorgeschreven. Het hoger bedoelde ontwerp der commissie stelt eveneens deze eis. De ondergetekenden zeggen gaarne toe ook aan de behoefte aan een overgangsregeling voor hen, die reeds met de accountantstudie bezig zijn, aandacht te besteden.

d. De inschrijving in het register. In antwoord op de door „enkele leden” gestelde vragen betreffende de grootte van het bedrag der te heffen inschrijvingsgelden verklaart de eerste ondergetekende, dat het hem voorhands niet mogelijk is concrete cijfers te noemen. Wel kan hij reeds thans verklaren, dat zowel bij de goedkeuring van verordeningen van de Orde krachtens artikel 60 als bij de uitvoering van artikel 99 ervan zal worden uitgegaan, dat het door de betrokkene te betalen bedrag slechts mag worden gezien als een bijdrage tot bestrijding der aan de behandeling van de aanvragen om inschrijving verbonden kosten en de desbetreffende heffingen derhalve niet het karakter zullen mogen dragen van een verder strekkende bron van inkomsten.

Met voldoening hebben de ondergetekenden kennis genomen van de door de „vele leden”, die op blz. 5, tweede kolom, en 6, eerste kolom, van het voorlopig verslag aan het woord zijn, met betrekking tot enige hoofdtrekken van de toekomstige regeling gemaakte waardeerende opmerkingen.

e. De tuchtrechtspraak. „Verscheidene leden” gaven voorhands de voorkeur aan een vorming van de raden van tucht overeenkomstig het notariaatsmodel, omdat alsdan in het tuchtrechterlijke orgaan een meerderheid van leden aanwezig zou zijn, die bij de gewone rechtspraak zijn betrokken, en de beroepsgenoten een minderheid zouden uitmaken. De ondergetekenden delen deze voorkeur niet. In de meer moderne regelingen van tuchtrechtspraak, zoals de tuchtrechtspraak voor de bedrijfsorganisaties, de tuchtrechtspraak voor de advocaten en in zekere zin ook de medische tuchtrechtspraak, is algemeen gekozen voor een constructie, waarbij bij de berechting in eerste instantie in het college numeriek de beroepsgenoten overwegen en bij de berechting in hoogste instantie degenen, die meer bij de gewone rechtspraak zijn betrokken of in aanmerking zouden komen daarbij betrokken te worden. Deze opzet blijkt in de praktijk goed te voldoen. Daarin kunnen zowel de algemene als de bijzondere aspecten, die bij de tuchtrechtspraak een rol spelen, tot hun recht komen. De in het ontwerp voorgestelde constructie, die in de lijn ligt van de

ontwikkeling van de laatste decennia, achten de ondergetekenden dan ook voor het onderhavige geval aangewezen.

Met betrekking tot de vraag, of het niet mogelijk en wenselijk ware de in artikel 44 bedoelde rechtsgang en het vooronderzoek bij algemene maatregel van bestuur te regelen, zij het volgende opgemerkt. Uiteraard is het denkbaar de bedoelde voorschriften bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen. De ondergetekenden achten het echter meer in overeenstemming met het uitgangspunt van de onderhavige regeling, indien het stellen van een nadere regeling waar mogelijk aan het publiekrechtelijk orgaan van de beroepsgenoten zelf wordt overgelaten. Derhalve is, gelijk in de Wet tuchtrechtspraak bedrijfsorganisatie, volstaan met het opnemen in de wet van een aantal bepalingen, welke moeten worden beschouwd als minimumvoorschriften ter waarborging van een voldoende rechtsbescherming van de betrokkenen. Als verdere waarborg is in het ontwerp het voorschrift opgenomen, dat de verordeningen, waarbij de samenstelling van de raden van tucht en de rechtsgang worden geregeld, onderworpen zijn aan goedkeuring van de Ministers van Justitie en van Economische Zaken.

In antwoord op de door sommige leden gestelde vraag aangaande de mogelijkheid een uitspraak van een raad van tucht in het buitenland te effectueren, mogen de ondergetekenden opmerken, dat de tuchtrechtelijke maatregelen, waarin artikel 34 voorziet (t.w. schriftelijke waarschuwing, schriftelijke berisping, schorsing als registeraccountant en doorhaling in het register) naar hun mening zonder bezwaar ten aanzien van buitenslands verblijvende registeraccountants kunnen worden geëffectueerd. Een verbod om de titel registeraccountant te voeren kan uiteraard slechts voor de Nederlandse rechtsfeer worden gegeven. Voor zover iemand uitsluitend in het buitenland de titel van registeraccountant voert en dit derhalve niet in Nederland zelf doet, zal artikel 57 van het ontwerp dan ook geen toepassing kunnen vinden.

III. De overgangsregeling

a. *De toelating.* De ondergetekenden willen bij de bespreking van de in dit hoofdstuk aan de orde zijnde vraagstukken gaarne duidelijk vooropstellen, dat zij het zowel billijk als noodzakelijk achten, dat de overgangsregeling niet op een prohibatieve wijze wordt gehanteerd. Dit betekent niet, dat zij niet langer zouden vasthouden aan de gedachte, dat de overgangsregeling slechts aan accountants, die aan een hoge graad van deskundigheid voldoen, toegang tot het register dient te verschaffen. Het komt hun voor, dat een — zij het ook slechts tijdelijke — situatie, waarbij het aan een aantal personen, wier bekwaamheid beneden het voor de toekomst bedoelde niveau ligt, toegestaan zou zijn zich met de titel „registeraccountant” te sieren, het onderscheidende karakter van deze nieuwe titel zou ondermijnen en daarmee aan het doel van deze wet afbreuk zou doen. De opvatting, dat een „ruim opgezette” overgangsregeling geen bezwaar zou opleveren, aangezien op den duur de tuchtrechtspraak door haar schiftende werking toch wel de nodige correcties tot stand zou brengen, moet — daargelaten nog het feit, dat deze correcties onvermijdelijk slechts van partiële aard zouden zijn — op grond van het vorenstaande argument worden afgewezen. Afgezien hiervan zouden de ondergetekenden zich, met de „vele andere leden”, die op blz. 8, eerste kolom, van het voorlopig verslag aan het woord zijn en van wier instemmende opmerkingen de ondergetekenden met voldoening hebben kennisgenomen, ervan overtuigd, dat voor de betrokkenen de teleurstelling en schade bij verlies van hun inschrijving ingevolge deze procedure stellig groter zouden zijn dan bij niet-inschrijving wegens het niet voldoen aan vooraf vastgestelde criteria.

De door de overgangsregeling beoogde soepelheid van behandeling heeft dan ook betrekking op de wijze waarop het bezit van de vereiste vakbekwaamheid kan worden *aangeetoond*. De overgangsregeling heeft tot strekking ook aan hoog gekwalificeerde accountants, die niet behoren tot de V.A.G.A.-N.I.V.A.-kring, de gelegenheid te verschaffen in het register

te worden ingeschreven. Indien de zienswijze der „sommige leden”, dat ook tal van accountants, die niet bij het N.I.V.A. of de V.A.G.A. georganiseerd zijn, geregeld op dezelfde voet als de N.I.V.A.- en V.A.G.A.-accountants worden ingeschakeld en in de praktijk blijken „niet minder te voldoen”, juist is, behoeft allerminst te worden gevreesd, dat slechts weinigen buiten de leden van het N.I.V.A. en de V.A.G.A. tot het register zullen worden toegelaten. Zoals hierboven, in hoofdstuk I, reeds is betoogd, gaan ook de ondergetekenden ervan uit, dat accountants, die aan hoge eisen van vakbekwaamheid voldoen, ook buiten de gelederen van V.A.G.A. en N.I.V.A. te vinden zijn. Daarom moeten zij de door „verscheidene leden” gestelde vraag, of het niet de voorkeur zou verdienen krachtens de overgangsregeling alleen aan leden van deze twee verenigingen toegang tot het register te verlenen, in beslist ontkennende zin beantwoorden. Het lijkt echter niet mogelijk reeds thans het aantal buiten het N.I.V.A. en de V.A.G.A. staande personen, die voor inschrijving in het register in aanmerking zullen komen, te schatten, aangezien tot dusverre de gelegenheid heeft ontbroken een vergelijkend onderzoek naar de bekwaamheid der betrokkenen in te stellen. Om deze reden zien de ondergetekenden ook geen mogelijkheid een raming, als door dezelfde „verscheidene leden” is gevraagd, te maken van de totale aantallen van de accountants, die in het kader der overgangsregeling toegang tot het register zullen verkrijgen, en van die, welke er buiten zullen blijven.

De ondergetekenden kunnen geen antwoord geven op de door vele leden gestelde vraag, welke de in artikel 82, eerste lid, onder b, bedoelde andere Nederlandse accountantsexamens zijn. De beoordeling van de onderscheidene niet-academische examendiploma's zal tot de taak van de commissie voor de toelating behoren. Naar de mening van de ondergetekenden sluit de gekozen opzet in beginsel de mogelijkheid niet uit te differentiëren naar de ouderdom van het diploma, voor zover het tijdstip, waarop het is uitgereikt, mede bepalend is voor de waarde, welke aan het diploma moet worden toegekend.

De ondergetekenden achten het niet raadzaam in de overgangsregeling, overeenkomstig de suggestie der „sommige leden” en „vele andere leden”, op blz. 6 van het voorlopig verslag aan het woord, een bepaling in te voegen, welke voor personen, die niet over een voldoende accountantsdiploma beschikken en evenmin kunnen bogen op een zo langdurige en omvangrijke praktijk, dat deze voldoende vakbekwaamheid waarborgt, de mogelijkheid zou openen, tot het register te worden toegelaten op grond van een combinatie van een (onvoldoend) accountantsdiploma en/of andere diploma's en een praktijk van geringere duur en/of omvang. Zij menen te mogen betwijfelen, of het juist ware in enig geval, waarin noch de door de betrokkene uitgeoefende praktijk, noch het door hem behaalde diploma als waarborg voor een vakbekwaamheid van het beoogde niveau toereikend wordt geoordeeld, nochtans datzelfde niveau van vakbekwaamheid voldoende verzekerd te achten. Maar ook afgezien van deze overweging ware het naar de mening van de ondergetekenden ondoenlijk, in een wetsbepaling op een concrete wijze de maatstaven aan te geven, aan de hand waarvan in de gegeven casuspositie de beoordeling zou hebben te geschieden. Het opnemen van een bepaling, die ermee volstaat het beginsel vast te leggen, doch de commissie voor de toelating ten aanzien van de keuze der maatstaven vrijlaat, zou huns inziens evenmin als oplossing in aanmerking komen. Naar het oordeel van de ondergetekenden biedt een dergelijke opzet wel behoorlijk uitkomst, wanneer het slechts gaat om een zakelijke beoordeling van de waarde hetzij van een overgelegd diploma, hetzij van de door de betrokkene uitgeoefende praktijk. In het onderhavige geval zou de commissie, na zowel het diploma als de praktijk — elk op eigen merites — te hebben beoordeeld en te licht te hebben bevonden, beide gegevens nog in onderling verband moeten bezien en zich moeten uitspreken over de — alleszins netelige — vraag, of de ontoereikendheid van het een door de positieve aspecten van het ander al dan niet in voldoende mate worden

gecompenseerd. Het behoeft geen betoog, dat aldus, gelet op de vele imponderabilia, in deze problematiek besloten, niet alleen de taak der commissie aanmerkelijk zou worden verzaamd, doch ook de rechtszekerheid in tal van gevallen in het gedrang zou komen.

De ondergetekenden erkennen, dat uit het oogpunt van rechtszekerheid enig bezwaar kan worden ingebracht tegen de wel reeds in het wetsontwerp neergelegde bepaling (artikel 82, tweede lid), dat in bijzondere gevallen om redenen van billijkheid met personen, die het accountantsberoep gedurende 10 jaren hebben uitgeoefend, kunnen worden gelijkgesteld personen, die dit beroep gedurende een iets kortere tijd uitgeoefend hebben. Dit bezwaar weegt in hun ogen echter niet zwaar en staat huns inziens in geen verhouding tot het zoveel ernstiger bezwaar, dat een aanvulling van het wetsontwerp in de hierboven besproken — en door hen afgewezen — zin zou ontmoeten. Bij het opnemen van de thans bedoelde bepaling heeft de ondergetekenden geen bestaand voorbeeld uit onze wetgeving voor ogen gestaan, doch zij hebben nochtans gemeend, deze (zeer beperkte) afwijkingmogelijkheid ten gunste van de betrokkenen om redenen van billijkheid te kunnen aanvaarden en het aan de commissie voor de toelating te mogen overlaten, de grens naar redelijkheid te trekken.

Het betoog van „sommige leden” aangaande de door hen gereleveerde en als „opvallend” gekenschetste uitlating in de memorie van toelichting (blz. 11) heeft de ondergetekenden enigermate bevreemd. Bedoelde uitlating handelt over de betrekkelijkheid der waarde, die aan het lidmaatschap van verenigingen, welke slechts weinig toelatingseisen stellen, kan worden toegekend. Naar de mening van de ondergetekenden ligt de conclusie voor de hand, dat een dergelijk lidmaatschap op zich zelf geen voor inschrijving in het register toereikende graad van vakbekwaamheid waarborgt, terwijl daarbij ook het bestaan van tuchtrechtspraak geen enkele zekerheid verschaft omtrent het niveau en de omvang van de door het betrokken lid uitgeoefende praktijk. Anderzijds strijdt de uitlating in de memorie van toelichting geenszins met de gedachte, dat leden van zodanige vereniging, die hun beroep langdurig en op een hoog niveau hebben uitgeoefend, uit dezen hoofde wel via de overgangsregeling voor toelating in het register in aanmerking zullen komen krachtens artikel 82, eerste lid, onder c.

In aanmerking nemende, dat onder bepaalde omstandigheden ook een buiten Nederland verworven praktijkervaring van zodanige aard kan zijn, dat zij een voor een behoorlijke beroepsuitoefening in Nederland toereikende vakbekwaamheid waarborgt, hebben de ondergetekenden bij de nota van wijzigingen, welke bij de onderhavige memorie is gevoegd, de zoëven genoemde bepaling zodanig gewijzigd, dat ook personen, die het beroep buiten Nederland hebben uitgeoefend, doch daarbij „in de Nederlandse sfeer” werkzaam zijn geweest, voor toelating tot het register krachtens die bepaling in aanmerking kunnen komen. De kring dergenen, die in beginsel toegang tot het register hebben, is aldus ietwat verruimd.

Mede naar aanleiding van de door „sommige leden” en „vele leden”, op blz. 6 en 7 van het voorlopig verslag aan het woord, gemaakte opmerkingen hebben de ondergetekenden zich voorts nader beraden over de mogelijkheid in de wet de criteria vast te leggen, aan de hand waarvan bij toepassing van artikel 82, eerste lid, onder c, door de commissie voor de toelating zal worden beslist, of de uitgeoefende praktijk een voldoende vakbekwaamheid waarborgt. Zij blijven echter van oordeel, dat zodanige opzet moet worden afgewezen. Het komt hun voor, dat het vaststellen van doeltreffende normen en dermate minutieus uitgewerkte regeling zou vereisen, dat deze zeer bezwaarlijk in de wet zou kunnen worden opgenomen. Zij nemen hierbij o.m. in aanmerking „de te verwachten divergentie van de kwaliteiten der aanmeldingen”, waarop de „vele andere leden”, die op blz. 8 van het voorlopig verslag het woord voeren, terecht wijzen. Mede gelet op de beroepstechnische aspecten van deze materie ligt het naar de mening van

de ondergetekenden voor de hand het volledig aan het beleid van genoemde commissie, welke uitsluitend uit deskundigen zal bestaan, over te laten de door de gegadigden uitgeoefende tienjarige accountantspraktijk op haar wezenlijke merites te waarderden. De commissie zal deze praktijk — en hetzelfde geldt, bij toepassing van artikel 82, eerste lid, onder b, voor de overgelegde examendiploma's — uiteraard, overeenkomstig de strekking van het wetsontwerp, dienen te toetsen aan het niveau, dat ook voor de toelating tot het register onder het normale inschrijvingsregime vereist is, derhalve het niveau van de academische accountantsexamens en het in artikel 71 bedoelde examen. Bij het beoordelen, of de accountantspraktijk van de betrokkene toelaat aan te nemen, dat hij over een voor het uitoefenen van zijn beroep op dat niveau toereikende vakbekwaamheid beschikt, zal de commissie echter vrij moeten zijn, rekening houdende met zeer uiteenlopende omstandigheden — welke zich nu eenmaal niet vooraf laten overzien en omschrijven —, die criteria aan te leggen, mede uit een oogpunt van billijkheid en redelijkheid, het doelmatigst en meest verantwoord zijn. Naar de mening van de ondergetekenden zal op deze wijze een bevredigender resultaat kunnen worden bereikt dan het geval zou zijn, indien in de wet, voor zover dat mogelijk is, stringente toetsingsnormen werden opgenomen. Deze zouden het voeren van een voldoende elastisch toetsingsbeleid kunnen bemoedigen en niet voor alle gevallen de mogelijkheid bieden de meest rechtvaardige beslissing te nemen.

De ondergetekenden ontveinen zich geenszins, dat — zoals de hiervoor bedoelde „sommige leden” en „vele leden” terecht betogen — de keuze van de in de commissie voor de toelating te benoemen personen in een belangrijke mate bepalend zal zijn voor de wijze, waarop de overgangsregeling zal worden toegepast. Een commissie voor de toelating, welke — naar door dezelfde „sommige leden” wordt gevreesd — „nagenoeg uitsluitend” samengesteld zou zijn uit „N.I.V.A.- en V.A.G.A.-leden, alsmede op enigerlei wijze bij deze verenigingen betrokken personen”, zou bepaaldelijk niet stroken met de denkbeelden der Regering. In de memorie van toelichting bij artikel 98 is reeds opgemerkt, dat het voor de hand ligt in die commissie slechts personen te benoemen, waarvan de deskundigheid en betrouwbaarheid volledig vaststaan. Het is naar de mening van de ondergetekenden aan geen twijfel onderhevig, dat er ook buiten de N.I.V.A.- en V.A.G.A.-groep accountants zijn, die op grond van hun persoonlijke geschiktheid voor benoeming in aanmerking zullen komen. Het ligt dan ook in de bedoeling voor elke kamer, waaruit de commissie zal bestaan, personen aan te trekken zowel uit de N.I.V.A.- en V.A.G.A.-kring als uit de kring van andere accountants (al dan niet georganiseerd). In de door de Regering beoogde opzet zal in elke kamer — die ingevolge artikel 87, vierde lid, buiten eventuele plaatsvervangers vijf leden zal moeten tellen — voorts de kring van het hoger onderwijs vertegenwoordigd zijn; ook hierbij behoeft niet slechts aan met het N.I.V.A. of de V.A.G.A. gelieerde personen te worden gedacht.

Het is de ondergetekenden niet mogelijk reeds thans op te geven, van welke en van hoeveel accountantsorganisaties buiten het N.I.V.A. en de V.A.G.A. leden in de commissie zullen worden benoemd, noch hoeveel personen van elk der hierboven bedoelde categorieën in de commissie zitting zullen hebben. Zulks met name niet, omdat het aantal kamers, waaruit de commissie zal bestaan — en diengevolge ook het totale aantal der commissieleden — afhankelijk is van het aantal inkomende aanmeldingen voor toelating in het register en dus niet bij voorbaat vaststaat. Om deze reden kunnen het aantal leden en het aantal kamers der commissie voor de toelating ook niet in het wetsontwerp worden vastgelegd.

Aangezien zeker is, dat de commissie van beroep heel wat minder aanvragen zal hebben te behandelen, kan voor deze commissie het aantal leden wel bij de wet worden vastgesteld, waarbij ervan mag worden uitgegaan, dat zij niet in kamers zal behoeven te worden verdeeld.

De opmerkingen der „vele andere leden”, op blz. 7 van het voorlopig verslag aan het woord, zijn gedeeltelijk reeds door

het vorenstaande beantwoord. Zoals daarbij al naar voren is gekomen, is het aantal leden van elke kamer der commissie voor de toelating wel in het wetsontwerp vastgelegd (artikel 87, vierde lid). Ook voorziet het wetsontwerp (artikel 87, eerste lid) reeds in de mogelijkheid hoogleraren aan economische faculteiten en economische hogescholen, die bij de academische accountantsopleiding betrokken zijn, in de commissie voor de toelating te benoemen.

De zoëven bedoelde leden hebben zich mede afgevraagd, of het geen aanbeveling zou verdienen de mogelijkheid te openen nog andere hoogleraren — waaronder die aan de juridische faculteiten — en leden van de rechterlijke macht in de commissie voor de toelating op te nemen. Daarnaast staat de suggestie van „vele leden” om de commissie voor de toelating zodanig samen te stellen, dat, teneinde een zo groot mogelijke objectiviteit in de beoordeling van de aanvragen te waarborgen, de accountants daarin slechts een minderheid zouden uitmaken. Anderzijds hebben „enkele leden” bezwaar gemaakt tegen het voornemen de commissie van beroep in meerderheid uit juristen te doen bestaan. Naar aanleiding van een en ander mogen de ondergetekenden als hun overtuiging te kennen geven, dat het aanbeveling verdient te dezen vast te houden aan de in het wetsontwerp gekozen opzet. Huns inziens ligt het voor de hand bij de samenstelling van het college, dat aanvragen om toelating tot het register in eerste aanleg zal hebben te behandelen, het accent geheel te leggen op de deskundigheid. Het valt naar hun mening niet in te zien hoe buitenstaanders — juristen of anderen — in staat zouden kunnen zijn de onderscheidene accountantsdiploma's of de door de betrokkenen uitgeoefende accountantspraktijk naar hun intrinsieke waarde te beoordelen. Daarentegen moet de behandeling van beroepen berusten bij een college, waarin weliswaar ook het deskundige element in voldoende mate vertegenwoordigd is, doch het hoofaccent ligt op de onpartijdigheid en de juridische bekwaamheid, welke deze instantie in staat moeten stellen ervoor te waken, dat de aanspraken der appellanten op rechtvaardige wijze worden gewaardeerd en de noodzakelijke rechtsgelijkheid wordt betracht.

b. De regelen voor de beroepsuitoefening. De ondergetekenden zijn van mening, dat het, gelet op de staatsrechtelijke verhouding tussen Regering en Staten-Generaal, minder juist ware een ontwerp van de ministeriële beschikking, houdende een voorlopige regeling betreffende de beroepsuitoefening door de registeraccountants, over te leggen, in welk geval de Regering zich in beginsel bij voorbaat aan de overgelegde tekst gebonden zou moeten achten. Zij hebben er echter geen bezwaar tegen bij enkele principiële aspecten van deze regeling stil te staan. Zo kunnen de ondergetekenden met name verklaren zich met de materiële strekking van de door de Commissie-Van der Grinten ontworpen regeling vrijwel geheel te kunnen verenigen. Ten onrechte wordt in de in het voorlopig verslag getrokken conclusie het accent erop gelegd, dat de ministeriële beschikking van het ontwerp der commissie zal afwijken. Het in de memorie van toelichting vervatte betoog beoogde juist te kennen te geven, dat de beschikking zo weinig mogelijk afwijkingen van bedoeld ontwerp zou bevatten. Enkele aanpassingen lijken nochtans wenselijk, al ware het slechts omdat de bestaande reglementen der meest op de voorgrond tredende accountantsverenigingen inmiddels wijzigingen hebben ondergaan, waarmede het ontwerp der commissie uiteraard nog geen rekening kon houden. Voorts achten de ondergetekenden het van belang, mede naar aanleiding van de door „sommige leden” gestelde vraag en de door „vele leden” in verband met de internationale aspecten gemaakte opmerkingen, de regeling aan te vullen met een bepaling, die een associatie van registeraccountants met niet-registeraccountants — welke bij artikel 22 van de ontwerp-beschikking geheel wordt uitgesloten — in bijzondere gevallen mogelijk maakt; zij nemen hierbij in aanmerking, dat bovenbedoelde reglementen met betrekking tot het daarin voor leden gestelde verbod zich met niet-leden te associëren, wèl een ontheffingsmogelijkheid, als door hen thans wordt overwogen, bevatten.

Het komt de ondergetekenden voor, dat het in artikel 21, eerste lid, van het ontwerp der commissie vervatte verbod van afgifte van verklaringen door „interne” registeraccountants anders dan aan hun werkgever, in de ministeriële beschikking zal moeten worden overgenomen zonder aanvulling in diens voege, dat daarbij ten behoeve van de accountant in dienst van een centrale coöperatieve organisatie of controle-instelling een uitzondering zou worden gemaakt voor diens verklaringen omtrent verantwoordingen betreffende bij de organisatie of instelling aangesloten coöperatieve verenigingen.

Ofschoon het hier geen controle op de administratie van de werkgever van de betrokken accountant betreft, mag naar de mening van de ondergetekenden niet uit het oog worden verloren, dat een centrale coöperatie en de daarbij aangesloten plaatselijke coöperaties geen van elkaar onafhankelijke instellingen zijn (de eerste is veeleer een „instrument” van de laatste), terwijl anderzijds het bezwaar blijft gelden, dat degene, die de verklaring afgeeft, geen onafhankelijke positie tegenover zijn opdrachtgever inneemt. Anderzijds hebben de ondergetekenden zeer wel begrip voor de met name door de Nationale Coöperatieve Raad tegen het ontbreken van een uitzondering als vorenbedoeld geopperde bedenkingen, waaraan o.a. door de „vele leden”, „verscheidene leden” en „vele andere leden”, die op blz. 9, eerste kolom, van het voorlopig verslag het woord voeren, aandacht wordt besteed.

Al bij al zijn naar het oordeel van de ondergetekenden zowel vóór als tegen de bepleite uitzondering argumenten aan te voeren. Met de op blz. 9, eerste kolom, van het voorlopig verslag aan het woord zijnde „sommige leden” zijn zij evenwel van mening, dat hier een essentieel beginsel, dat de beroeps-ethiek raakt, in het geding is en dat het aan de toekomstige autonome beroepsorganisatie moet worden overgelaten te dezen een beslissing te nemen. Uitgaande van de gedachte, dat de ministeriële beschikking een voorlopige regeling behelst, welke slechts beoogt een tijdelijk vacuum te voorkomen, en dat deze regeling zoveel mogelijk moet aansluiten bij hetgeen in de praktijk is gegroeid, achten de ondergetekenden het principieel onjuist de hierboven bedoelde uitzondering — welke in de bestaande reglementen van de toonaangevende accountantsverenigingen ontbreekt — bij deze gelegenheid te introduceren.

IV. Internationale aspecten

Naar aanleiding van de door de „vele leden”, in de aanhef van dit hoofdstuk van het voorlopig verslag aan het woord, gestelde vraag, of de Regering enige mededelingen kan doen over de wettelijke regeling van het accountantswezen in de ons omringende landen (waaronder Engeland) en de Verenigde Staten, heeft de eerste ondergetekende zich gewend tot het Nederlands Instituut van Accountants. Het door deze organisatie verstrekte overzicht van de hoofdtrekken van bedoelde buitenlandse regelingen is als bijlage bij deze memorie gevoegd.

Onder verwijzing naar dit overzicht moge hier worden aangekend, dat het bij een vergelijking van de daarin geschetste regelingen — zowel onderling als met de thans ontworpen Nederlandse regeling — noodzakelijk is rekening te houden met de omstandigheid, dat het accountantsberoep in elk der betrokken landen een eigen ontwikkeling heeft doorgemaakt, welke nauw verband houdt met de ontwikkeling van de economische en met name de vennootschapsrechtelijke constellatie van dat land, doch mede met de volksaard. Deze factoren hebben de plaats van het beroep in het maatschappelijk bestel bepaald en hadden ver strekkende gevolgen voor de visie op de accountantsfunctie en daardoor ook voor de eisen, welke men aan de opleiding tot accountant ging stellen. Te dezen aanzien is de situatie in het Verenigd Koninkrijk (chartered accountants) en de Verenigde Staten van Amerika (certified public accountants) vergelijkbaar met de situatie in Nederland. In een belangrijke mate geldt hetzelfde ten aanzien van de Bondsrepubliek Duitsland (Wirtschaftsprüfer). Voor wat Frankrijk en België betreft

kan daarentegen bij de expert comptable, onderscheidenlijk de bedrijfsrevisor, nauwelijks sprake zijn van een functie, welke vergelijkbaar is met de specifieke functie van de Nederlandse accountant, zoals deze in de memorie van toelichting, zomede in de onderhavige memorie is geschetst.

Gelet op de onderlinge divergentie van de in de onderscheidende landen getroffen regelingen lijkt de eenmaking van het recht een doelstelling, welke niet eenvoudig en zeker niet op korte termijn te verwezenlijken zal zijn. Het verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap draagt aan de daarbij ingestelde raad op richtlijnen vast te stellen inzake de coördinatie van wettelijke bepalingen, o.m. op het gebied van de vestiging en dat van de dienstverrichting. Deze richtlijnen moeten nog tot stand komen. Ofschoon de onderhavige wet de hierbij betrokken materie niet rechtstreeks tot onderwerp heeft, heeft zij ongetwijfeld consequenties, welke deze materie raken. Met dit al kan bezwaarlijk in dit wetsontwerp met bedoelde toekomstige ontwikkeling rekening worden gehouden.

Tot de doelstellingen van het E.E.G.-verdrag behoort, ook afgezien van de hierboven bedoelde coördinatie van wettelijke bepalingen, de opheffing van beperkingen van de vrijheid van vestiging, welke discriminerend zijn ten aanzien van onderdanen van andere E.E.G.-landen, en van beperkingen op het, binnen de E.E.G., vrij verrichten van diensten door onderdanen der Lid-Staten in gevallen, waarin de leverancier van de dienst in een ander land dan de afnemer gevestigd is. Het onderhavige ontwerp bevat geen bepalingen, die in formele zin zodanige beperkingen inhouden. Wel kan de voor inschrijving in het register gestelde eis, dat de betrokkene in het bezit moet zijn van een Nederlands accountantsdiploma, voor buitenlanders, vanwege de moeilijkheid zodanig diploma te behalen, een feitelijke achterstelling meebrengen, welke in strijd is met de strekking van het verdrag. Dit valt in beginsel te voorkomen langs de weg van de „onderlinge erkenning van diploma's”, welke het verdrag als een der middelen tot verwezenlijking van de beoogde doeleinden in het vooruitzicht stelt. Bij het zoeken naar een geschikte basis voor deze onderlinge erkenning zullen echter nog velerlei problemen moeten worden opgelost, die goeddeels uit de bestaande niveauverschillen voortvloeien. Naar de mening van de ondergetekenden zullen de beoogde coördinatie van wettelijke bepalingen en opheffing van discriminaties zeker niet mogen leiden tot een nivellering van het peil der beroepsuitoefening naar dat van de landen met lager niveau.

Mede naar aanleiding van de vragen en opmerkingen der „sommige leden” en der „vele andere leden” mogen de ondergetekenden verklaren, dat zij, na nadere overweging, van oordeel zijn, dat een uitsluiting voor in het buitenland wonende niet-Nederlandse accountants — met uitzondering, ingevolge artikel 108, van de onderdanen van andere E.E.G.-landen — van de mogelijkheid in het accountantsregister te worden ingeschreven, geen aanbeveling verdient. Zij hebben dan ook in de bij deze memorie gevoegde nota van wijzigingen voorzien in schrapping van artikel 59, onder *b*, en artikel 83, onder *c*, benevens, in samenhang daarmee, van artikel 108. In de rechtspositie van de accountants der E.E.G.-landen brengt deze wijziging geen verandering. Naar aanleiding van de door „vele weer andere leden” gestelde vraag, of hun gelijkstelling met Nederlandse accountants, waarin het ontwerp reeds vóór deze wijziging voorzag (artikel 108), niet te ver gaat, mogen de ondergetekenden verklaren, dat het achterwege laten van bedoelde voorziening huns inziens in strijd ware met de strekking van het E.E.G.-verdrag.

De ondergetekenden beamen, naar aanleiding van hetgeen door de „vele leden” wordt opgemerkt, dat artikel 22 van de bij het rapport der Commissie-Van der Grinten gevoegde ontwerp-regeling inzake de beroepsuitoefening geen ruimte laat aan een associatie van een registeraccountant met een niet-registeraccountant. Zij mogen in dit verband verwijzen naar hetgeen zij in hoofdstuk III, onder „De regelen voor de beroepsuitoefening”, aan het slot van de eerste alinea hebben medegedeeld.

ARTIKELN

Artikel 1. Met de term „stand” is bedoeld: de positie in de maatschappij. De term is — ter wille van de eenheid in terminologie — overgenomen uit artikel 46 van de Advocatenwet.

Artikel 3, tweede lid, laatste volzin. Het motief, waarop deze bepaling berust, is in de memorie van toelichting uiteengezet. De ondergetekenden erkennen, dat, in stede van een dwingende bepaling in de wet zelf op te nemen, een oplossing denkbaar ware, waarbij in de wet aan het beroepslichaam de bevoegdheid zou worden toegekend de benoembaarheid in de hier bedoelde zin te beperken. Toch verdient de gekozen opzet huns inziens de voorkeur, aangezien het hier een norm betreft, welke dient ter bevordering van een goede taakvervulling door het bestuur, en het raadzaam lijkt deze waarborg in de wet zelf op te nemen in het kader van de bepalingen, welke op de organen van de Orde betrekking hebben.

Artikel 7. In de memorie van toelichting is bij dit artikel opgemerkt, dat ten aanzien van de dienstverhouding van het hier bedoelde personeel wettelijke waarborgen, zoals in Titel VII A van Boek III van het Burgerlijk Wetboek, in het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 en bij en krachtens de Ambtenarenwet 1929 voor de werknemers in het algemeen zijn vastgesteld, geheel ontbreken. Indien werd volstaan met dit te constateren, zou voor het in artikel 7 bedoelde personeel een rechtssituatie intreden, welke in het huidige Nederlandse arbeidsrechtelijke bestel moeilijk aanvaardbaar is. Dat het hier slechts gaat om een weinig talrijke en gedifferentieerde personeelsgroep, heeft in dezen geen principiële betekenis.

Toepasselijkverklaring zonder meer van genoemde Titel VII A en van het B.B.A. 1945 zou medebrengen, dat een rechtsregime toepassing zou vinden, dat in beginsel geheel is afstemd op de positie van werknemers, die buiten de overheidsdienst werkzaam zijn. Anderzijds zou toepassing van artikel 134 der Ambtenarenwet 1929 betekenen, dat de arbeidsvoorwaarden van het onderhavige personeel bij algemene maatregel van bestuur zouden worden geregeld.

Het een noch het ander komt de ondergetekenden gewent voor. Zij zijn van oordeel, dat met het karakter der Orde in dezen op de meest juiste wijze rekening wordt gehouden, indien de vaststelling der voorwaarden van indienstneming aan (de ledenvergadering van) de Orde zelf wordt overgelaten, terwijl de centrale overheid erop toeziet, dat de rechtspositie van het personeel evenwaardig is aan die van vergelijkbaar personeel. Artikel 7 ware daarom ongewijzigd te handhaven.

Artikel 10. De ondergetekenden mogen erop wijzen, dat deze bepaling niet op de bijeenkomsten der ledenvergadering, doch op de bestuursvergadering betrekking heeft.

Artikel 14. Dit artikel stemt overeen met de artikelen 24 en 89 van de Wet op de Bedrijfsorganisatie. Het liet naar het oordeel van de ondergetekenden voor de hand het geheime karakter van de stemming over personen in de wet zelf vast te leggen door een bepaling als in het eerste lid is opgenomen. Ten aanzien van de wijze van stemmen over zaken kan het stellen van de naast hetgeen in het tweede lid is bepaald nog nodige regels naar hun mening zonder bezwaar aan het beroepslichaam worden overgelaten. Het is daartoe bevoegd krachtens artikel 18.

Artikel 16. Dit artikel houdt er rekening mede, dat ook buiten Nederland wonende personen — Nederlanders en buitenlanders — toegang tot het register hebben. Het scheidt geen enkele discriminatie tussen in Nederland en in het buitenland wonende personen (en evenmin tussen Nederlanders en vreemdelingen), voor zover het de mogelijkheid van inschrijving in het register en de rechtspositie van de registeraccountants met betrekking tot de uitoefening van hun beroep betreft. Slechts het stemrecht binnen de beroepsorganisatie wordt — overigens zonder discriminatie naar nationaliteit — beperkt tot de in Nederland wonende registeraccountants.

Artikel 21. Terwijl privaatrechtelijke verenigingen veelal inderdaad door hun voorzitter en secretaris gezamenlijk worden vertegenwoordigd, is bij publiekrechtelijke lichamen vertegenwoordiging door de voorzitter thans de meest gebruikelijke figuur.

Artikelen 25 en 26. De ondergetekenden zijn van mening, dat het, gelet op de publiekrechtelijke status van de Orde, geen aanbeveling zou verdienen verandering te brengen in de voorgestelde regel, dat de begroting vóór de aanvang van het boekjaar, waarop zij betrekking heeft, dient te worden vastgesteld. Huns inziens weegt het bezwaar, dat bij de beoordeling van de begroting de rekening over het afgelopen jaar nog niet beschikbaar is, hier zeker niet zwaarder dan b.v. het geval is bij de gemeenten en de publiekrechtelijke bedrijfslichamen, waarvoor dezelfde regel geldt.

Overigens mogen de ondergetekenden erop wijzen, dat de gekozen opzet — zoals reeds in de memorie van toelichting is opgemerkt — de mogelijkheid niet uitsluit de begroting voor het komende boekjaar vast te stellen in de bijeenkomst der ledenvergadering, waarin de rekening en verantwoording over het dan reeds afgelopen boekjaar wordt behandeld. Wordt deze gedragslijn gevolgd, dan kan — ter uitvoering van de artikelen 25 en 26 — met één bijeenkomst per jaar worden volstaan. Wel is aan het bestaande stelsel van het wetsontwerp het bezwaar verbonden, dat bij het volgen van de zoëven bedoelde gedragslijn de begroting steeds geruime tijd vóór de aanvang van het betrokken boekjaar zou moeten worden vastgesteld. Ter opheffing van dit bezwaar hebben de ondergetekenden bij de nota van wijzigingen, welke bij deze memorie is gevoegd, de aanhef van artikel 26, derde lid, aldus gewijzigd, dat de termijn, binnen welke het bestuur rekening en verantwoording van zijn beheer in het afgelopen boekjaar behoort te doen, twaalf maanden, te rekenen van het verstrijken van dat boekjaar, — in plaats van vier maanden — zal bedragen.

Artikel 27. Ofschoon het niet op de weg van de ondergetekenden ligt een uiteenzetting te geven aangaande de maatstaven, welke door de Orde bij de vaststelling van de contributie zullen worden aangelegd, kunnen zij wel mededelen, dat bij het voorstellen van de in de tweede volzin vervatte benaming onder meer is gedacht aan de mogelijkheid de contributie van de door de betrokkene behaalde jaaromzet afhankelijk te stellen, alsook aan de mogelijkheid leden-juniores lichter dan oudere leden te belasten.

Artikel 30, derde lid. Dat de verordeningen door de ledenvergadering worden vastgesteld, berust niet op het onderhavige artikellid, doch op andere artikelen van het wetsontwerp. Artikel 30, derde lid, houdt slechts met dit feit rekening. Dat de overeenkomstige bepaling van het voorontwerp der Commissie-Van der Grinten in stede van de term „ledenvergadering” de uitdrukking „betrokken orgaan” bezigt, houdt ermee verband, dat die bepaling — overbodig — ook over andere besluiten dan verordeningen handelt.

Artikel 34. Dat rechterlijke en tuchtrechterlijke uitspraken met inachtneming van de nodige waarborgen en onder weglating van gegevens, die aanwijzing kunnen verschaffen omtrent de identiteit van de betrokkene, gepubliceerd kunnen worden, wordt algemeen aangenomen en geschiedt ook in de praktijk zonder dat dit tot moeilijkheden aanleiding geeft. Nu in andere wettelijke regelingen een uitdrukkelijke bepaling, die een dergelijke publicatie mogelijk maakt, ontbreekt, zou het naar het oordeel van de ondergetekenden niet juist zijn in de onderhavige regeling een daartoe strekkende uitdrukkelijke bepaling op te nemen. Dit zou tot onjuiste a contrario-redeneringen aanleiding kunnen geven.

Geheel anders is het uiteraard gesteld met de in het derde lid van artikel 34 bedoelde openbaarmaking van een beslissing. Deze kan worden gezien als een bijkomende tuchtrechtelijke maatregel, waarvoor wel een wettelijke basis vereist is.

Artikel 36. Ook naar het oordeel van de ondergetekenden verdient het aanbeveling de mogelijkheid open te houden om meer dan één plaatsvervangende voorzitter te benoemen. De

tekst van artikel 36 geeft naar hun oordeel voldoende ruimte om bij de verordening, bedoeld in het eerste lid, bij alle of bij bepaalde raden van tucht in de aanwezigheid van meer dan één plaatsvervangende voorzitter te voorzien.

Het komt de ondergetekenden voor, dat, ofschoon de eisen voor benoembaarheid tot rechter in een arrondissementrechtbank thans inderdaad in artikel 48 van de Wet op de rechterlijke organisatie en het beleid der justitie zijn geregeld, een uitdrukkelijke verwijzing naar dat artikel uit wettetechnisch oogpunt niet noodzakelijk is en zelfs bepaalde bezwaren zou hebben. De gekozen redactie biedt het voordeel, dat alle wijzigingen, welke eventueel in de toekomst in die eisen worden gebracht, ook voor de onderhavige functies zullen gelden.

Artikel 42, vierde lid. Uiteraard zal de behandeling van een tegen een registeraccountant gerezen bezwaar zodanig dienen plaats te vinden, dat deze zijn verdediging behoorlijk kan voorbereiden. Bij de rechtsgang in tuchtzaken, die minder aan formele vereisten is gebonden dan die in het strafproces, past echter niet een formele tenlastelegging zoals deze in het strafprocesrecht bestaat. Ook andere regelingen van tuchtrecht kennen een zodanige tenlastelegging niet. Dit is mede een gevolg van het feit, dat de tuchtrechtelijke normen veel minder scherp zijn omschreven dan de strafrechtelijke.

Een behoorlijke voorbereiding van de verdediging zal dan ook in het tuchtrecht op andere wijze dienen te worden gewaarborgd dan door het voorschrijven van een formele tenlastelegging. Voor een belangrijk deel zal het scheppen van deze waarborgen aan de raden van tucht en de raad van beroep zelf moeten worden overgelaten; verder is het denkbaar, dat de verordening, bedoeld in artikel 44, eerste lid, van het ontwerp dienaangaande bepaalde voorschriften zal bevatten.

Artikel 43, zevende lid. In verband met de totstandkoming van de wet van 8 december 1960, *Stb.* 541, tot wijziging van het Tarief van justitiekosten en salarissen in burgerlijke zaken wordt in de bij de onderhavige memorie gevoegde nota van wijzigingen voorgesteld het zevende lid van artikel 43 te wijzigen.

Artikel 52, tweede lid. Aangezien een dossier in rechterlijke colleges pleegt te circuleren en niet ieder van de rechters zelf over een volledig dossier van een geval beschikt, bestaat voor het stellen van de eis, dat het beroepschrift in zesvoud wordt ingediend, geen aanleiding.

Artikel 53, derde lid. Het vooronderzoek — tot het introduceren waarvan artikel 44 de mogelijkheid opent — heeft bij het stelsel van dit wetsontwerp slechts een beperkte strekking. Dat vooronderzoek heeft uitsluitend betrekking op het stadium, voorafgaande aan de beslissing of al dan niet tot berechting zal worden overgegaan, en beoogt slechts de raad van tucht beter in staat te stellen zodanige beslissing te nemen. Een terugverwijzing naar dat vooronderzoek heeft dan ook, wanneer de berechting eenmaal een aanvang heeft genomen, geen zin meer. Een terugverwijzing door de raad van beroep naar de raad van tucht tot verder onderzoek van de feiten buiten het kader van een „vooronderzoek” heeft naar hun oordeel evenmin zin, omdat de raad van beroep immers over dezelfde mogelijkheden tot een onderzoek naar de feiten beschikt als de raad van tucht en zelf volledig over die feiten zal moeten oordelen.

Artikel 59. Hieromtrent moge worden verwezen naar de beschouwingen in hoofdstuk IV van het algemeen gedeelte.

Artikel 60, derde lid. De toekenning van de bevoegdheid te bepalen, welke gegevens bij de aanvragen om inschrijving dienen te worden verstrekt aan de Minister van Economische Zaken, berust op dezelfde overweging, op grond waarvan de verordening tot vaststelling van het bij die aanvragen te betalen bedrag aan de goedkeuring van de Minister wordt onderworpen. Deze overweging is, dat het op de weg der centrale overheid ligt ervoor te waken, dat de wijze, waarop aan het

onderhavige artikel uitvoering wordt gegeven, geen prohibatieve uitwerking ten aanzien van de inschrijvingen in het register zal hebben.

Artikel 63, derde lid. De in artikel 34 van het voorontwerp der Commissie-Van der Grinten verwerkte bepaling, waarop in het voorlopig verslag wordt gedoeld, heeft slechts betrekking op doorhaling van de inschrijving op grond van een tuchtrechterlijke beslissing. Zoals in de memorie van toelichting is uiteengezet, hebben de ondergetekenden deze bepaling uitgebreid tot alle gevallen van doorhaling. In verband hiermede lag het uit een oogpunt van systematiek voor de hand haar in artikel 63 onder te brengen.

Artikel 67. Verwezen moge worden naar hetgeen hierboven bij artikel 52, tweede lid, is opgemerkt.

Artikel 82. Door de in de nota van wijzigingen vervatte wijziging van artikel 82, eerste lid, onder c, wordt aan de „van verschillende zijden” en door „sommige leden” geuite wens voldaan.

Een beperking als door „sommige andere leden” wordt voorgesteld, ertoe strekkende, dat een registeraccountant slechts een beperkt aantal assistenten in dienst mag hebben, hoort naar de mening van de ondergetekenden niet thuis in dit wetsontwerp, dat ook overigens geen regelen met betrekking tot de beroepsuitoefening stelt en de bevoegdheid tot het treffen van de nodig blijkende voorzieningen op dit gebied aan het autonome beroepslichaam overlaat. Volledigheids-halve mogen de ondergetekenden nog vermelden, dat een bepaling als hier bedoeld huns inzins evenmin zou passen in de krachtens artikel 105 vast te stellen ministeriële beschikking, houdende een voorlopige regeling betreffende de beroepsuitoefening door de registeraccountants. Zoals in hoofdstuk III van het algemeen gedeelte in een ander verband reeds werd opgemerkt, betreft het daar een overgangsregeling, welke naar haar materiële strekking zal moeten aansluiten bij hetgeen in de praktijk der vooraanstaande huidige accountantsverenigingen is gegroeid. Zij heeft slechts tot doel een tijdelijk vacuum te voorkomen, doch beoogt geenszins op de voor de toekomst door de Orde zelf vast te stellen regeling betreffende de beroepsuitoefening vooruit te lopen in die zin, dat zij bepalingen zou introduceren, welke, zoals de thans bepleite, geen equivalent vinden in de bestaande reglementen van bedoelde verenigingen.

Naar aanleiding van de opmerkingen der „enkele leden” aangaande het tweede lid moge worden verwezen naar hetgeen de ondergetekenden in hoofdstuk III van het algemeen gedeelte, onder „De toelating”, daaromtrent hebben vermeld.

Artikel 87, vierde lid. Verwezen moge worden naar hetgeen hierover door de ondergetekenden in hoofdstuk III van het algemeen gedeelte, onder „De toelating”, is medegedeeld.

Artikel 88. Aan de door „vele leden” gedane suggestie om dit artikel aan te vullen in dier voege, dat de daarin bedoelde overige leden van de commissie van beroep zullen worden benoemd uit personen, die niet slechts voldoen aan de vereisten voor benoembaarheid tot rechter in een arrondissementsrechtbank, doch tevens reeds aan enige bij de wet ingestelde rechtspraak hebben medegewerkt, hebben de ondergetekenden gevolg gegeven. De hertoe strekkende wijziging is opgenomen in de bij de onderhavige memorie gevoegde nota van wijzigingen.

Artikel 91. Aan de wens der „vele leden” om de in het tweede lid bepaalde termijn te stellen op twee maanden — in stede van vier weken — hebben de ondergetekenden voldaan. Ook deze wijziging is verwerkt in de nota van wijzigingen.

De ondergetekenden delen het inzicht der „vele andere leden” omtrent de wenselijkheid, dat de mededelingen van de beslissingen tot aanwijzing ter inschrijving zoveel mogelijk gelijktijdig worden gedaan.

Artikel 107. Naar de mening van de ondergetekenden zal het waarborgen van de vereiste onzijdigheid in de hier bedoelde gevallen niet tot de taak van de Verzekeringskamer behoeven te behoren, doch op de weg van het beroepslichaam liggen. Dit zal door middel van de bij verordening te stellen „regelen betreffende de beroepsuitoefening” dienen te waken tegen de afgifte van verklaringen door registeraccountants in gevallen, waarin omtrent de volstreekte onafhankelijkheid en onpartijdigheid van hun oordeel twijfel mogelijk is. Op grond van deze overwegingen geven de ondergetekenden er de voorkeur aan het onderhavige artikel in het wetsontwerp te handhaven.

Artikel 108. Dit artikel komt thans te vervallen. Verwezen moge worden naar hetgeen de ondergetekenden in hoofdstuk IV van het algemeen gedeelte hebben medegedeeld.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,

G. M. J. VELDKAMP.

De Minister van Justitie,

A. C. W. BEERMAN.

De Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen,

J. CALS.